

fulde antages eller ikke antages, at altsaa den hele Afgjørelse forsaavidt fulde hvile i Ministerens Haand. Det vil nu vist være meget vanskeligt for Ministeriet at bedømme en Gjensstand som den, hvorom her er Tale, og at afgjøre, hvad Egnens Salgspriser i Almindelighed kunde tilfige med Hensyn til Bestemmelsen af saadanne Børdier. Men uden Hensyn til denne Vanskelighed kunde jeg ikke finde det tilraadeligt, at saaledes hele Afgjørelsen blev nedlagt i Ministeriets Haand, og at Loven folgelig blev bygget paa en Anskuelse, der gjorde Besidderen umyndig i Henseende til en Gjensstand, der i saa høj Grad vedrører hans egen Interesse. Naar der i Slutningen af Forslaget tales om 3 Mars Regnskaber, stilles der en Tidsbestemmelse, en Arrække, som er heel forskjellig fra den, Udvalget er gaaet ud fra, og som man har meent at være meget for kort, til at man igjennem den kunde danne sig et Begreb om Gjennemsnitsindtægten af Eiendommen. Men iøvrigt er denne Tidsbestemmelse jo ikke stillet til Udvalgets Forslag, men er en integrerende Deel af det Endringsforslag, som den høit ærede Premierminister har stillet, og som jeg her berører.

Det er disse Anskuelser af den 2den § i dens Forhold til det øvrige Lovudkast, som jeg er gaaet ud fra, og, idet jeg i det Væsentlige har ladet mig bestemme ved den Overbeviisning, at det er saare vigtigt gennem Lovgivningen at fremme Fæstegodsets Overgang ved frivillige Overenskomster til Selveiendom, saa har jeg væsentligt af Hensyn dertil sluttet mig til de Anskuelser, der have gjort sig gjældende hos Udvalget i det Hele.

Ryholm: Det har i visse Henseender været mig behageligt at høre saavel den ærede Ordfører som det ærede Medlem, der sidst udtalte sig, idet, hvis jeg ikke aldeles har misforstaaet deres Tale, begge to have antaget, at saaledes som § 2 af det ærede Udvalg er foreslået, kunde der gives Anledning til Forurettelser. For mig stiller Sagen sig saaledes. Ved alle disse fideicommissariske Bestemmelser har Creator ikke villet give vedkommende Successorer fri Hænder til at skaffe og valte med Fideicommisset som de ville; Staten har garanteret dem og har lovet at ville beskytte imod,

at en saadan Stalten fulde finde Sted. Nu fremtræder Grundloven; den byder, at Fideicommisserne skulle gaae over til Selveiendom; den fordre dette som Noget, der grunder sig i Fæsternes og i Godseiernes og i hele Statens Interesse. Altsaa, troer jeg, bliver det Statens Pligt, at fjerne de Børdier, som kunne lægge Hindringer veien for at Godset kan gaae over til Selveiendom; men naar Staten har gjort dette, saa mener jeg paa den anden Side, at den ogsaa bør virke med al den Kraft, hvormed den kan virke, for at ingen Slags Forurettelser skulle finde Sted; og det forekommer mig, hvis jeg ikke fæller, at, hvis § 2, saaledes som Udvalget har foreslaaet den, bliver antagen, kunne saadanne Forurettelser finde Sted; men disse bør ikke finde Sted. Jeg troer i det Hele, at § 2 slet ikke, saaledes som den af Udvalget er foreslaaet, i nogen høj Grad vil fremme Selveiendom. Jeg vil tillade mig at fremhæve, hvorledes Sagen stiller sig for mig, naar man sammenholder § 2 med § 4 — hvorefter enhver nuværende Fideicommissbesidder endog skal have 20 pCt. af de indkomne Kjøbesummer i Godtgjørelse, for at paatage sig det moraliske Ansvar at bortselge de Godser, som hans Forsædre eller hans Arverberørende have overdraget ham i Arv og derved grundet hans jordiske Lykke.

Naar den strenge samvittighedsfulde Stamhuusbesidder tænker paa dette, vil han med en vis Angstelse, troer jeg, gaae ind paa at afhænde sit Gods; men anderledes stiller Sagen sig for den mindre samvittighedsfulde Stamhuusbesidder. Og vi bør ikke berolige os saa meget i denne Henseende; det falder mig ikke ind at troe, at Lehnsbesidderne i Danmark ere slettere end alle andre Mennesker, men jeg er heller ikke paa nogen mulig Maade forbunden eller tvungen til at troe, at de ere bedre end andre Mennesker. Naar dette nu er saaledes, saa kan jeg meget godt tænke mig, at, dersom man ikke med den største Omhyggelighed vaa-ger over, at det Minimum, der skal fastsættes som Priis pr. Ed. Hartkorn, fastsættes efter en fast Maalestof, det da kan lede til meget betydelige Forulemper. Jeg kan saaledes endogsa tænke mig, at man ingenlunde fremmer Selveiendom; nei, tværtimod, man sælger maa-